

Komentarji

Voliva, Trockij in še
kdo

trijaski diktatorček Doll-
fuss je hotel dati svoji novi u-
stavici "legalno" pod-
pisati je poklical v življenje
parlament, katerega je v
parlamentu letu sam ubil. Ta-
(ani) je izjavil, da je par-
lament mrtvo — zdaj pa
ustanovi na "mrtvo reč", da
ustanovi novo ustavo.

Parlament je danes res mrtvo.
Dollfuss je včeraj organiziral
svojo novo vladu, ki "izvira od
Boga". Njegova nova ustava stan-
ovske države, katero je 72 po-
slancev — manj ko polovica —
starega in že davno mrtvega par-
lamenta odobrilo v ponedeljek, je
zdaj v veljavi.

Nova vlada je mešanica krš-
čanskih socialcev in hajmve-
rovcev. Knez Starhemberg, mo-
narhist in vodja Heimwehra, je
podkancelar, dočim je prejšnji
podkancelar Fey zdaj minister
javne varnosti in kot tak ima
kontrolno nad žandarmerijo.

Dollfuss je v svoji včerajšnji
proklamaciji dejal, da Avstrija
je zdaj "krščanska stanovska dr-
žava". Dokaz temu je, da je rekel
Dollfuss, podpis konkordata s
papežem — prvo delo nove vlade.

Buttski rudarji zahtevajo
\$1.20 na uro

Priljubljeni se na stavko, če
jim družba ne ugodí; sedanja
plača je mizerna

Butte, Mont. — (FP) — Tu-
kajšnji rudarji, ki so si od zad-
njega poletja zgradili močno
organizacijo, so Anaconda Cop-
per Mining kompaniji naslovili
zahteve za nad 100% zvišanje
plač. Na uro zahtevajo \$1.20,
kar je 67 centov več ko sedanja
plača (53c). Poleg tega zahte-
vajo tudi skrajšanje delovnega
dneva na šest ur na dan in pet dni na
teden.

Če jim družba ne ugodí, pravi-
vajo, da bodo pa zastavkali, za
kar se že pripravljajo. Če druž-
ba lahko plačuje četrto milijona
letne plače in komišna svojemu
predsedniku, kar se je godilo
vsa leta krize, tedaj lahko plača
tudi \$1.20 na uro za delo, ki je
izmed okupacij najtežje, skraj-
no nevarno in nevarno, pravijo
delavci.

Kljub temu pa prejemo le 3
cente več na uro kakor zaslužijo
delavke pri svaženju uradov.
CWA je navadnim delavcem
plačevala 60 centov na uro. Pri
tunelu Fort Peck plačuje zvezna
vlada tunelskim delavcem \$1.20,
le bogata Anaconda Copper Mi-
ning ni pri volji plačati več ko
53 centov. Nedavno sprejeti
priljubljeni za bakreno industrijo
določa celo manj, le 47 in pol
centa minimalne plače na uro.

Unija zahteva tudi "check-
off" ali odtrgovanje asesmenta
od plač. Za reševanje sporov
predlaga posebno komisijo.
Centralna unija pa poroča, da
je brezposelnost v Buttu danes
večja ko kdaj prej.

Klavniški magnati nimajo pri-
tožb proti vladnemu odhodu

Washington, D. C. — Velike
klavniške kompanije se strinja-
jo s sedanji metodami pokra-
jinskih delavskih odborov pri
reševanju delavskih sporov. To
se je zvedelo, ko je neki repre-
zentant teh kompanij izjavil, da
se ni udeležil konference, ki jo
je sklical vladni delavski odbor,
"ker nima nikakih pritožb". Ta
konferenca je bila sklicana, da
se določi uniformne metode pri
razpravljanju delavskih sporov,
kakršni so se pojavili v Chica-
gu, Kansas Cityju, Baltimoru,
Denverju, Los Angelesu in ne-
katerih drugih mestih.

ne pripravljenosti, in kaj čaka
delovne mase, ko se vžgo topovi
— za vse to se bedasti kapitali-
zem in v telesno in duševno mi-
zerijo potisnjene mase ne zmeni-
jo. Za trgovce smrti in imperia-
liste vseh barv je važno, da smo
— dobro pripravljeni "za mir".
V pripravljenosti so veliki profi-
ti, še večji pa, ko napoči ura voj-
nega boga Marsa.

TUDI AMERIKASE PRIPRAVLJA NA - MIR

Vlada zgradi še več bojnih ladij
iz sklada za javna dela. Imperi-
alistični gangeži pozdravili
Rooseveltove korake

Washington. — (FP) — Pu-
ške in kanoni, bojne ladje in ae-
roplani pa močna vojska so naj-
boljša garancija za svetovni mir,
pravijo imperialisti vseh barv.
Na tem principu se tudi Ameri-
ka pripravlja, mrzlično priprav-
lja za — "mir".

Roosevelt je pravkar nazna-
nil, da bo vlada potrošila nove
vseote za bojne ladje in drugo
vojno pripravljenost iz sklada za
javna dela. Ker živimo v času
večnih novotarij, se moramo tu-
di sprijazniti z idejo, da spada
pod "newdealako" definicijo jav-
nih del tudi kovanje topov,
gradnja bojnih ladij in aeropla-
nov ter izdelavanje strupenih
plinov. Vsa ta "javna dela" so v
interesu "miru".

Naval League, organizacija a-
meriških trgovcev smrti in mi-
litaristov, je bila prva, ki je po-
zdravila Rooseveltove korake. Nič
ni bolj konstruktivnega kakor
gradnja bojnih ladij in topov v
tem času velike depresije, in no-
beni drugi svrhi ne more sklad
javnih del tako fino služiti, pravi
liga ameriških trgovcev smrti.

In odkar je Japonska pred par
tedni proklamirala svojo hege-
monijo nad vsem Daljnim vzhod-
om, od severne mandžurske
meje ob Sibiriji do južne slams-
ke točke v Indiji, so se vojni
pripravljalci v Washingtonu pri-
čeli še bolj naglo kretati. Vedoč,
da imajo v predsedniku Roose-
veltu najboljšega prijatelja, ki je
v veseljem podpisal Vinsonov
oboroževalni predlog za 102 no-
vih bojnih ladij in druge vojne
parafernalijske, so svoje aktivno-
sti pomnožili na več frontah.

Vojni department je naznanil,
da bodo pričeli s konstrukcijo
nadlanih 20 novih bojnih ladij
v prihodnjih par mesecih, nakar
jim sledi ostalih 82 "nosilcev
miru". Istočasno je admiraliteta
dala povelje za čimhitrejši pre-
voz vse ameriške bojne flote iz
Pacifika, kjer je imela velike
manevre. Za prevoz skozi Pa-
namski prekop je vojna morna-
rica, okrog 130 ladij, potrebovala
le 48 ur. Temu "uspehu" je te
dni sledil tudi velik manever
značne flote na južnem otočju
in Karibskem morju.

To je del odgovora največje
kapitalistične države japonskim
kapitalistom, ki ne gledajo ame-
riški trg le na Kitajskem in v
drugih delih Daljnega vzhoda,
marveč imajo polno trgovskih
agentov tudi v Centralni in Juž-
ni Ameriki in v drugih provin-
kah zapadnega kapitalizma.

Da se bo iz vsega tega skuhalo
nekaj več kakor "prvi inteligent-
ni korak k osnovanju stabilne
mornariške politike", kakor na-
ziva liga trgovcev smrti Vinso-
nov zakon in Rooseveltov korak,
je gotovo. Kadar se gangeži pri-
pravljajo na naskok konkurenč-
nega teritorija, navadno ne gre-
do praznih rok. Tudi orožje zna-
jo rabiti. In tekoče pripravljane
"za mir" vseh imperialističnih
držav se tudi ne razlikuje od
"mirovne" pripravljanja gan-
gežev, ki navadno obiščejo in po-
sare svoje konkurente, predno
prično z vojnimi operacijami.

Najbolj se tega vesele trgo-
vci smrti in drugi vojni profiteri.
Voda na njih mlin so tudi "e-
konoške potrebe" — kriza, ra-
di katere je le bolj malo odpora
proti vojnim pripravam. Grad-
nja bojnih ladij pomeni več de-
la v rudokopih in premogovnikih,
plavžih in jeklnah, v smodni-
šnicah in na železnih. In delo
je danes za nad deset milijonov
najvažnejše vprašanje. Se celo
lačnega pacifista lahko razorožiš,
če mu ponudiš delo pri kovanju
topov.
Kakšne bodo posledice te voj-

Dollfussova "oblast od Boga" je zdaj v sedlu

Komedija s polovico mrtvega
parlamenta odigrana. Star-
hemberg je podkancelar

Dunaj, 2. maja. — Diktator
Dollfuss je včeraj organiziral
svojo novo vladu, ki "izvira od
Boga". Njegova nova ustava stan-
ovske države, katero je 72 po-
slancev — manj ko polovica —
starega in že davno mrtvega par-
lamenta odobrilo v ponedeljek, je
zdaj v veljavi.

Nova vlada je mešanica krš-
čanskih socialcev in hajmve-
rovcev. Knez Starhemberg, mo-
narhist in vodja Heimwehra, je
podkancelar, dočim je prejšnji
podkancelar Fey zdaj minister
javne varnosti in kot tak ima
kontrolno nad žandarmerijo.

Dollfuss je v svoji včerajšnji
proklamaciji dejal, da Avstrija
je zdaj "krščanska stanovska dr-
žava". Dokaz temu je, da je rekel
Dollfuss, podpis konkordata s
papežem — prvo delo nove vlade.

Buttski rudarji zahtevajo \$1.20 na uro

Priljubljeni se na stavko, če
jim družba ne ugodí; sedanja
plača je mizerna

Butte, Mont. — (FP) — Tu-
kajšnji rudarji, ki so si od zad-
njega poletja zgradili močno
organizacijo, so Anaconda Cop-
per Mining kompaniji naslovili
zahteve za nad 100% zvišanje
plač. Na uro zahtevajo \$1.20,
kar je 67 centov več ko sedanja
plača (53c). Poleg tega zahte-
vajo tudi skrajšanje delovnega
dneva na šest ur na dan in pet dni na
teden.

Če jim družba ne ugodí, pravi-
vajo, da bodo pa zastavkali, za
kar se že pripravljajo. Če druž-
ba lahko plačuje četrto milijona
letne plače in komišna svojemu
predsedniku, kar se je godilo
vsa leta krize, tedaj lahko plača
tudi \$1.20 na uro za delo, ki je
izmed okupacij najtežje, skraj-
no nevarno in nevarno, pravijo
delavci.

Kljub temu pa prejemo le 3
cente več na uro kakor zaslužijo
delavke pri svaženju uradov.
CWA je navadnim delavcem
plačevala 60 centov na uro. Pri
tunelu Fort Peck plačuje zvezna
vlada tunelskim delavcem \$1.20,
le bogata Anaconda Copper Mi-
ning ni pri volji plačati več ko
53 centov. Nedavno sprejeti
priljubljeni za bakreno industrijo
določa celo manj, le 47 in pol
centa minimalne plače na uro.

Unija zahteva tudi "check-
off" ali odtrgovanje asesmenta
od plač. Za reševanje sporov
predlaga posebno komisijo.
Centralna unija pa poroča, da
je brezposelnost v Buttu danes
večja ko kdaj prej.

Klavniški magnati nimajo pri- tožb proti vladnemu odhodu

Washington, D. C. — Velike
klavniške kompanije se strinja-
jo s sedanji metodami pokra-
jinskih delavskih odborov pri
reševanju delavskih sporov. To
se je zvedelo, ko je neki repre-
zentant teh kompanij izjavil, da
se ni udeležil konference, ki jo
je sklical vladni delavski odbor,
"ker nima nikakih pritožb". Ta
konferenca je bila sklicana, da
se določi uniformne metode pri
razpravljanju delavskih sporov,
kakršni so se pojavili v Chica-
gu, Kansas Cityju, Baltimoru,
Denverju, Los Angelesu in ne-
katerih drugih mestih.

ne pripravljenosti, in kaj čaka
delovne mase, ko se vžgo topovi
— za vse to se bedasti kapitali-
zem in v telesno in duševno mi-
zerijo potisnjene mase ne zmeni-
jo. Za trgovce smrti in imperia-
liste vseh barv je važno, da smo
— dobro pripravljeni "za mir".
V pripravljenosti so veliki profi-
ti, še večji pa, ko napoči ura voj-
nega boga Marsa.

THOMAS APELI- RA ZA POMOČ STAVKARJEM

Odbor bo pomagal tudi farm-
skim tlačanom na jugu, ki jih
je "new deal" vrgel na gma-
no

New York. — Norman Thomas
se je v imenu Emergency
Strikers Relief odbora obrnil na
organizacije in posameznike za
finančne prispevke v pomoč
stavkarjem in farmakemu prole-
tariatu na jugu. Thomas pravi,
da odbor že dalj časa ni prosil
pomoči, situacija v par krajih
pa zahteva nujne akcije.

Prvi slučaj je stavka delavcev
pri Campbell Soup kompaniji v
Camden, N. J., kjer so se de-
lavci organizirali v neodvisni in-
dustrijski uniji. Družba jih oči-
vidno namerava poraziti s sestra-
danjem. Stavkarji se drže dobro
in je tovarna zaprta. Potrebna
je pomoč, ker so delavci revni ko
cerkvene miši. Njih tedenska
plača je lansko leto znašala le
od \$11 do \$16, čeprav je družba
delala velikanske profite. Lan-
sko leto je v medzad izplačala
tri milijone, dividende pa so
znašale deset milijonov.

Odbor za pomoč stavkarjem
smatra to stavko za ključ do or-
ganiziranja delavcev v industri-
ji za prezervirana živila.

Pomagal bi rad tudi gibanju
za organiziranje najemninških
farmerjev na jugu, ki so ne-
dvomno najbolj izkoriščani del-
ameriškega proletariata. So tlač-
čani v pravem pomenu besede.
Zadnje čase, odkar je vlada pri-
čela eksperimentirati s svojim
poljedelakim programom, pred-
vsem z restrikcijami posevkov, so
bili stotisoči bednih najemnin-
skih farmerjev potisnjeni celo
iz tlačanstva v vrste brezposel-
nih.

Ljudje, ki poznajo situacijo
na poljedelskem jugu, pravijo,
da bo do 800,000 teh najemnin-
skih farmerjev izgubilo še tisto
priliko do mizerne eksistence, ki
so jo imeli v preteklosti. Radi
restrikcije posevkov, ki bodo na
bombažnih plantažah letos zna-
šali 40% manj ko lansko leto, je
bilo že stotisoče kajzerjev po-
gnanih z zemlje.

Vlada sicer dovoli nekoliko
podpore. Ker je relief pa v rokah
fevdalnih plantažnikov, si ga ve-
činoma sami pridržijo. Kajzerje
prepušče samim sebi, kar pome-
ni, da vlada med njimi nepopis-
na mizerija. V tej mizeriji tudi
ostanejo, dokler se ne organizi-
rajo in skupno ne nastopijo pro-
ti fevdalcem in proti vladi, ki je
s svojim restrikcijskim progra-
mom zapisala stotisoče počasne-
mu umiranju za lakoto. Thoma-
sov odbor želi pomagati tudi te-
mu gibanju za organiziranje
brezpravnih tlačanov na jugu.

Organiziranje kovinarskih de- lavcev v Clevelandu

Cleveland, O. — Mechanics
Educational Society, neodvisna
unija strojnikov, je prodrla že
tudi v Clevelandu. Pogodbo je
sklenila s šestimi večjimi stroj-
niškimi podjetji, z 38 drugimi,
ki so v Special Tool and Die
Institutu (podjetniška organizaci-
ja), se pa pogaja za kolektiv-
no pogodbo. Unija zahteva dolar
na uro in 35-urni tednik.

Pri Nat'l Copper Smelting Co.
so delavci dobili 15% zvišanje
plač — s stavko. S stavko so za-
grozili tudi pri Simons Mfg. Co.
Zahtevajo priznanje unije in vi-
šje plače.

Protetna nota Amerike Japon- ski

Washington, D. C. — Ameri-
ška vlada je zadnje dni poslala
Japonski ujudno noto, v kateri
obvešča japonsko vladu, da se
nikakor ne strinja z najnovejšim
korakom Japonske glede omeje-
vanja trgovine na Kitajskem.
Japonska vlada je opozorjena,
da s tem korakom gazi pogodbo
s sedmimi državami iz leta 1922.

Prvomajske demonstracije po vsem svetu

Cez sto ranjenih v Franciji, kjer so bili največji nemiri.
Eden ubit v Španiji in drugi v Avstriji. Velike de-
monstracije na Angleškem. Običajne sijajne mani-
festacije v Moskvi. Po Ameriki so demonstracije
potekle mirno

Sodišče odločilo v prid rudarjem

Rudarji, ki so bili poškodovani
pri delu, bodo prejeli nad mi-
lijon dolarjev v odškodninah

Wilkes-Barre, Pa. — Na sto-
tine rudarskih delavcev, kakor
tudi veliko število vdov in sirot,
katerim premogovne kompanije
niso hotele izplačati odškodnine,
so z veseljem sprejeli odlok vr-
hovnega državnega sodišča.

Sodišče je namreč v dve leti
stari tožbi Simona P. Romiga
proti Champion Blower & Forge
Co. odločilo, da je delavec, ki
dela zaradi slabih razmer samo
dva dni v tednu, upravičen do
odškodnine za poškodbe na bazi
zaslužke celega tedna.

V smislu tega odloka bodo ru-
darji na antracitu, ali sorodniki
pri delu ubitih rudarjev prejeli
nad milijon dolarjev v odškod-
ninah.

The Champion Blower Co. je
vztrajala na stališču, da se mo-
ra odškodnina računati na bazi
aktualnih delovnih ur, ne na de-
lovnomu tednu pet in pol dneva.
Rudarska unija UMWA, katere
člani bi bili izgubili milijone v
odškodninskih plačilih, ako bi
vrhovno sodišče odobrilo odlok
nižje instance, je poslala svoje
odvetnike v Harrisburgu, da so
jo reprezentirali v Romigovem
slučaju.

Odlok vrhovnega sodišča po-
meni, da bodo morale premogov-
ne kompanije in drugi delodajalci
v Pennsylvaniji plačevati od-
škodnino poškodovanim delav-
cem na bazi normalnega delov-
nega tedna. Večje število pre-
mogovnih kompanij, zlasti pa
Hudson Coal Co., niso hotele iz-
plačati odškodnin, ako je bil te-
denski zaslužek manj ko \$15,
kar je maksimalna odškodnina
v smislu državnih zakonov.

Vdova toži linčarje za ve- liko odškodnino

Od governorja Rolpha, policije
in drugih zahteva nad milijon

San Francisco. — (FP) — Ra-
di linčanja svojega moža v San
Joseju zadnjega novembra je
Mrs. Evelyn Holmes vložila tož-
bo za odškodnino v znesku \$1,
050,000. Tožba je naperjena pro-
ti governorju Rolphu, ki je lin-
čarjem obljubil protekcijo, šerifu
okraja Sante Clare, dnevniki
San Jose News in njegovi radio-
postaji in 111 drugim posamez-
nikom, med katerimi je tudi 10
policajev mesta San Francisco.

Obtožnica pravi, da je tukaj-
šnja policija izročila Holmesa
oblastem v San Joseju in s tem
omogočila linčanje. Rolph in šerif
Emig sta "ščuvala drhal in
jo protežirala", San Jose News
in njegova radiopostaja pa sta
ščuvala ljudstvo na linčanje.

Vdova zahteva \$50,000 od-
škodnine za izgubo krušnega o-
četa (ima dva otroka) in en mi-
lijon "eksemplarne škode" od o-
seb, ki so skovale zaroto in po-
vzročile linčanje. (S Holmesom
vred je bil linčan tudi Thomas
Thurmond radi ugrabitve sina
nekega bogatina.) Mrs. Holmes,
ki pravi, da je bil njen mož ne-
dolžen, je najela dva dobro zna-
na odvetnika v San Francisco,
Vincenta Hallina in Nathana C.
Coghlanda.

Relifni delavci zastavkali

Colorado Springs, Colo. — Se-
dem sto delavcev pri relifnem
delu je zastavkalo za višje pla-
če. Zahtevajo 62.5c na uro, toli-
ko kot je plača v Denverju pri
enakem delu.

New York, 2. maja. — Ame-
riška metropola je včeraj videla
največje prvomajske demonstra-
cije v svoji zgodovini. 250,000
delavcev in delavk je korakalo v
demonstracijah, katere so or-
ganizirale razne unije, socialisti
in odstople komunistične frakci-
je. Vršile so se na Washington
Squaru, komunisti so imeli svoje
demonstracije pa v Union
parku.

Washington, D. C., 2. maja. —
Prvomajske demonstracije de-
lavcev v Združenih državah so
bile letos povsem mirne kjerkoli
so se vršile. Ulični pohodi delav-
cev so bili v New Yorku, Chica-
gu in nekaterih drugih večjih
mestih. Aretiran ni bil nihče.

Pariz, 2. maja. — Letošnji
Prvi maj v Franciji je bil zelo
nemiren. Po prvih uradnih poro-
čilih je bilo 120 oseb ranjenih in
blizu 200 aretiranih. Najhujši
boji so bili v Parizu, kjer so se
spopadli komunisti s policijo in
štirje policaji so bili ranjeni. U-
lična bitka v bližini Place d'Italie
je trajala pogno v noč in konča-
na je bila šele danes zjutraj, ko
so se komunistični delavci umak-
nili iz svojih zabarikadiranih
prostorov.

Večji krvavi spopadi so bili
tudi v Havru in nekaterih dru-
gih mestih Francije. Delo po vsej
Franciji je počivalo popolnoma.

Madrid, 2. maja. — Socialisti-
čne in komunistične prvomajske
manifestacije v Španiji so pote-
kle mirno, izvzemši v provinci
Bajadoz, kjer je bila ena oseba
ustreljena in tri težko ranjene.
Štirindvajseturna stavka je bi-
la popolna.

London, 2. maja. — Angleško
delavstvo je obhajalo mednarod-
ni delavski praznik z običajni-
mi pohodi in shodi, katerih se je
udeležilo na stotisoče oseb. Vsa
manifestacija je bila veličastna
in mirna.

Bruselj, 2. maja. — Belgijske
demonstracije delavcev so bile
včeraj povsem mirne.

Dunaj, 2. maja. — Socialistične
demonstracije, ki so bile prepo-
vedane, so se kljub temu vršile
na prostem in imele so značaj
ostrega protesta proti Dollfus-
sovmu fašizmu. Policija in žan-
darmerija je poskušala nadlegova-
la demonstrante; kolikor je do-
slej znano, je bilo na stotine a-
retiranih.

V bližini Neuerzuschlaga je
skupina delavcev prišla v kon-
flikt s heimwehroci, med kateri-
mi je bila deputacija fašistov
iz Italije, ki so prišli v Avstrijo
z motorcikli. V tem boju je bil
eden delavec ubit.

Moskva, 2. maja. — Milijon
delavcev in 50,000 rdečih voja-
kov s 600 tanki je včeraj para-
diralo mimo odra na Rdečem
trgu ob Leninovem mavzoleju
pred očmi predstavnikov vlade
in diplomatičnih gostov, med ka-
terimi je bil letos prvič tudi a-
meriški poslanik s svojim oseb-
jem. Nad mestom je plulo 160
vojaških letal.

Med pohodniki je bilo tudi 300
begunov iz Avstrije, članov
"Schutzbunda". Na odru med o-
pazovalci je stal tudi Jurij Di-
mitrov, ki je bil obtožen požiga
nemškega parlamenta in potem
opuščen.

Tokio, 2. maja. — Okrog 10-
000 japonskih delavcev je včeraj
korakalo po ulicah Tokija in nji-
hovi napisi, ki so jih nosili, so za-
htevali plačo, "kakršna se spodo-
bi ljudstvu prve velesile v Aziji."

Dijaška stavka

Karns City, Pa. — Okrog dve-
sto dijakov v tukajšnji srednji
šoli je zastavkalo, ker ni hotel
šolski odbor ponovno uposliti
štirih profesorjev, ki jih je od-
slovil.

Zanimive beležke iz raznih krajev

• 138

Washington. — Tudi robotniki v ameriških ječah — jetniki — dobe svoj pravilnik. Izdelal je bil v interesu "poštene konkurence", med jetniškimi tovarnarji odnosno trga. Podpisalo ga je 28 governorjev. Za jetnik določa 40-urni teden.

“Priznanje ruske države o strani Združenih držav je dokaz, da je ruska socialistična republika stabilizirana država; je dokaz, da ves svet gleda na Rusijo. Vse države se le vprašujejo, kaj stori Rusija?”

Chisholm, Minn. — Dne 25. aprila smo imeli priliko slišati našega pisatelja Louisa Adamsona, ki je govoril zvečer v High School avditoriju. Čimeno mi moram, da je ta dvorana največjih na železnem okrožju, in bila je napolnjena poslušalcev do zadnjega sedeža. Ljudje so prišli od blizu in daleč, iz gosposlav in Amerikanci. Bili so iz Chisholma, Leetonia Townsda, Kitzvilla in videti je bilo tudi precej oddaljenih slovenskih kmetovalcev. Poslušaleci niso bili samo ročni delavci, ampak tudi učitelji, učiteljice, advokate in druge. Vsakega je zanimala ta shod, ker je bil tuj in zanimiv. Vredno je bilo, da

Blaine, O. — Dne 24. aprila o 7. zvečer so me obvestili, da je moj sosed Joseph Sumer nenadno umrl. Brž smo šli v njegovo hišo. Našli smo ga v kleti mrtev. Vsaka pomoč je bila zaman. Bil je član našega društva št. 333 SNPJ, samec, star 50 let. Stanoval je s svojimi prijateljem Frankom Šuligajem. Ob pol štirih bi moral na nočno delo v Stanley rov. Njegov sostanovalec ga je našel v kleti ležečega ko je šel po drva da zakuri v peči in segreje vodo. Poklicani pogrebnik je izjavil, da je Sumer umrl že pred dobrimi tremi urami. Dopoldne smo ga videli na vrtu, ko je zemljo razvažal in si v kuhinji kuhano kosilo. Očividno je šel v klet da se umije, pri tem pa ga je

Farmarski položaj
Willard, Wis. — Tako trda so ni predla farmarjem v njihovi zgodovini. Nizki ceni za njihove produkte se je pridružila še triletna suša, tako da farmar nima krme. Tona sena stane \$20, pa

Sola ohijske zadr.
Dillonvale, O. — Ta
zadruga je za vse stro-
vence, 30 po številu,
končala šolski tečaj, ki
10 dni. Uslužbenci so
bili v teoretično in v
stran združništva.
ima podružnice tudi v
gih rudarskih naselbinah.

Množica delavcev CWA v New Yorku, ki protestirajo proti odslovlitvi

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Pri Maheujevih, na številki 16. drugega bloka, se ni nič zganilo. Gosta temnota je polnila edino sobo prvega nadstropja, kakor bi z vso svojo težo gnetla spanec bitij, ki jih je človek tu čutil in ki so ležala na kupu z odprtimi usti, ubita od utrujenosti. Kljub temu, da je bil zunaj hud mrz, je bil težki vzduh ves razgret v topli zatohlosti, ki jo čutiš v preobljudenih sobah, pa če so še tako snažne, in ki zaudarjajo po človeški čredi.

Ura kukavica je odkukala v prizemni izbi štiri; nič se še ni zganilo, tanko dihanje je pisalo, spremljalo ga je dvoje glasnih smrčanj. Zda se je dvignila Katarina. Vsa trudna je iz navade prešla štiri udarce skozi pod, a ni imela toliko moči, da bi se popolnoma predramila. Potem je iztegnila noge izpod odeje, tipala, naposled vpraskala vžgalico in prižgala svečo. Toda obsedela je, glava ji je bila tako težka, da ji je omahnila med ramena, sledeč nepremagljivi potrebi, da bi zdrknila spet nazaj na vzglavnik.

Zdaj je sveča razsvetlila četverkotno sobo k dvema oknom, natrpano s tremi posteljami. Tu je stala še omara, miza in dva stola iz stare orehovine, katerih dimnata barva se je odbijala od sten, ki so bile svetlorumeno popleskane. In nič drugega, razen nekaj obleke, obešene na žbije, vrča, stojčja na tleh poleg rdeče latve, ki je služila za umivalnik.

V postelji na levi strani je ležal Caharija, starejši, enainvajsetleten fant, s svojim bratom Jeanlinom, ki je dopolnil enajsto leto; v postelji na desno sta spala dva malčka, šestletna Leonora in štiriletni Henri, držeča se pod roko; a tretjo posteljo je Katarina delila s sestro Alziro, ki je bila za svojih devet let tako šibka, da je ne bi niti čutila poleg sebe, če bi je grba male pohabljenke ne drezala v rebra. Steklene vrata so bila odprta in skozi nje se je videlo na hodnik, ozek kakor črevo, kjer sta spala oče in mati na četrty postelji, ob kateri sta morala postaviti žibelko najmlajšega otroka, Estelle, ki je štela komaj tri mesece.

Katarina je zdaj zbrala vse moči. Pretegovala se je, segla si je z obema rokama v rdeče lase, ki so se ji kuštrali na čelo in na zatilje. Šibka je bila za svojih petnajst let; izpod njene tesne srajce je kazala posinjele noge, kakor da so tetovirane s premočom, in drobne roke, bele kakor mleko, so se odbijale od bledopoltega obraza, ki je bil že nekoliko pokvarjen zaradi trajne uporabe črnega mila. Poslednjič se ji je zazehalo in odprla je za spoznanje prevelika usta s krasnimi zobmi, bleščečimi se iz bledičnega dlesna. Sive oči pa so se solzile od premaganega spanca in so imele bolesten, izmučen izraz, da se je zdelo, kakor da je vsa njena golota nekoliko zabuhla od utrujenosti.

Iz veže se je začelo godrnjanje in zaslinjeni Maheujev glas je zajeljal:

— Hudič vendar, čas je ... Ali ti svetliš, Katarina?

— Da, oče ... Pravkar je spodaj bilo. — Tak hiti, lenoba! Če bi sinoči manj plesala, bi nas bila prej sklicala ... Kakšno nemarno življenje je to!

Godrnjal je in godrnjal; dokler ga ni spet posilil spanec ter so se mu očrtki zmedli in ugasnili v novem smrčanju.

Dekle je hodilo boso v srajci sem in tja po sobi. Spotoma se je ustavilo pri Henrijevi in Leonorini postelji ter ju pokrilo z odejo, ki se jima je bila izmuznila; onadva pa, pogreznjena v trden otroški spanec, se nista niti zbudila. Alziro se je z odprtimi očmi okrenila in ne da bi črhnila besedico, zavzela toplo mesto, ki ji ga je prepustila starejša sestra.

Ivan Kreft:

Slovenec v krempljih hitlerjevskih teroristov

(Nadaljevanje.)

Od mojega zadnjega bivanja v Dresdenu se je v tem lepem mestu marsikaj izpremenilo. Povsod zastave s kljukastim križem in številne nacionalno-socialistične patrulje. Avstrijske nočne straže na kmetih med vojno in naše obprevatne straže so kljub vsem nerodnostim mogle napraviti na človeka boljše in resnejše vtis kakor ta podijana vele-mestna poulična druhal. Opre-mili so se po možnosti s prevelikimi škornji, ki so dajali s težo žrebčev utis važne hoje, rujave čajkače z jermenom pod brado, s pravkar razdeljenimi rujavimi srajcami in drugimi znaki "revolucije". Oboroženi so bili s puškami, bajoneti, sabljami, samokresi, sekirami, pastirskimi handžari (ki so do takrat kot sobni okras viseli na zidu), s kuhinjskimi noži, pačimi biči, bikovkami, poleni, skratka z vsem, kar je bilo trdo ali ostro in s čemer se je dalo razoroženega brezpravnega političnega nasprotnika spraviti na kolena.

Vsega sem imel dva dni časa iz neposredne bližine opazovati divjanje druhal, ki se je v nadi, da s tem doseže zase boljše življenje, slepo dala izkoriščati od voditeljev. Ta dva dneva sta bila

dovolj, da sem iznova in za vedno zasovražil sistem, ki nastopa pod velikoobetajočo frazo narodno socialne revolucije v prid ponižanim in zatiranim, v resnici pa le služile peščici tistih, ki so posestniki veleobratov. Vsem drugim pa ne prinaša nič manj in nič več kot barbarstvo, kakršnega še zgodovina ne pomni.

V zapor

Ze tretji dan svojega bivanja v Dresdenu sem dobil neprijeten visoki obisk. Prišli so trije policisti v odprtem osebnem avtu. "V imenu postave". Vzroka za aretacijo niso vedeli. Tega tudi nisem izvedel na revirju, kot imenujejo stražnico. Kjer so me natančno preiskali in protokolirali moje personalije. Se manj se pa je dalo izvedeti na samem policijskem predsedništvu. Zdelo se mi je, da imajo z menoj prav temne namene in zato me je dobra volja hitro minila. Sprva sem mislil, da bo treba le omeniti, da sem tudi državljani, da prihajam na povabilo našega princa na kratek obisk v Dresden in da sem pripravljen Nemčijo nemudoma zapustiti, če se zdim režimu nevarnem. Toda vse skupaj ni prav nič pomagalo. Zaprl so me v samsko celico 71 v drugem nadstropju.

— Nu, tak dajta, Caharija, in ti, Jeanlin, tak dajta že! je ponavljala Katarina, vstopivša se pred posteljo obeh bratov, ki sta se prevadila in zarila nosove v blazino.

Morala je prijeti starejšega za ramen in ga stresti; ko pa jo je godrnjaše nekaj zmerjal, ji je prišlo na misel, da bi ju razodela in potegnila odejo z njiju. Smešno se ji je zdelo in smejala se je, ko je videla fanta otepati z golimi nogami.

— To je neumno, daj mir! je godrnjal Caharija onejevoljen, ko je sedel. Nočem takih norosti ... Hudič, da je treba že vstati!

Bil je suhe, ohlapne postave, njegov obraz je bil podolgovat, kazilo ga je nekaj redkih dlak, imel je rumene lase in blede slabokrvno polt kakor vsa družina. Srajca mu je zlezla preko trebuha in potegnil si jo je dol, ne iz sramu, temveč ker ga je zeblo.

— Spodaj je že bilo, je ponovila Katarina. Nu, daj, daj! oče se jezi.

Jeanlin se je zvil v klobčič, spet zaprl oči in rekel:

— Piši me v uho, jaz spim!

Dekle se je vnovič dobrohotno nasmehnilo. Tako je bil majhen, tako šibkih udov, le sklepi so bili od nabreklih begavk debeli, da ga je vzela v naročje. Toda on je otepal z nogami in njegov blede in zmečkani opičji obraz z dvema vdolbinama, kjer so želele zelene oči, širok zaradi proči štrlečih ušes, je blede od jeze, ker je bil prešibak. Nič ni rekel, ampak ugriznil jo je v levo stran prsi.

— Grdoba grda! je zastokala, zadržujoča krik, in ga postavila na tla.

Alziro ni vnovič zaspala, temveč je molčala in si potegnila odejo do brade. Z razumnimi očmi, kakršne imajo pohabljeni, je sledila sestri in bratoma, ki so se zdaj napravljal. Pri umivalniku se je spet vnel prepri. Fanta sta suvala deklico, ker se je predolgo umivala. Srajce so vihrale po zraku, ko so se vsi zapirli od spanca, brez sramu mirno in lahkonotno slačili kakor leglo mladih psov, ki so skupaj odrasčali. Katarina je bila prva napravljena, oblekla je rudarske hlače, platneno jopico in si zavezala modro čepico čez spleteno kito; v tej ponedeljski, snažni obleki je bila kakor kak majhen možki in nič drugega ji ni ostalo od njenega spola nego rahlo pozibavanje v bokih.

— Ko se bo stavec vrnil, je zlobno dejal Caharija, bo vesel, da je postelja tako razmetana ... Veš, mu bom že povedal, da si jo ti razmetala.

Starec, to je bil ded Bonnemort, ki je ponorel delal, podnevi pa spal, tako da se postelja sploh ni ohladila, zmerom je kdo smrčal v njej.

Ne da bi Katarina kaj odgovorila, jo je šla posteljati in pogrinjat. Toda trenotek nato se je začel skozi zid ropot iz sosednje hiše. Zidovi teh opečnih stavb, ki jih je bila varčno zgradila družba, so bili tako tanki, da se je čul skozi nje sleherni dih. Ljudje so živeli tesno drug poleg drugega od tega do onega kraja naselbine; in nobena intimnost zasebnega življenja ni ostala skrita niti otrokom. Težak korak je pretresel stopnice, slišalo se je, kako je nekaj mehko padlo, potem pa zadovoljno vzdihnilo.

— Lepo! je rekla Katarina, Levaque odhaja, Bouteloup gre pa k Levaque-ovki.

Jeanlin se je zarežal, še celo Alziro se je zablistale oči. Vsako jutro jih je zabavalo to sosednje zakonsko življenje v treh; pri kopaču je stanoval delavec vzdrževalne partije, da je imela žena dva moža, enega podnevi, drugega pa čez noč.

(Dalje prihodnjil.)

Ze na ulici sem imel priliko videti najstrašnejša mučenja, kako pa si nedotakljivost zagarantirati med štirimi stenami? Razumljivo, da se nisem mogel nikakor živeti v novo situacijo.

V celici sem razsajal, zvonil in upil. Ko so pazniki prišli pogledat, sem jim skušal vse še enkrat dopovedati, toda oddaljili so se z argumentom, da drugi že po več tednov čakajo na preiskavo in da pravzaprav tudi ne vedo radi česa so zaprti. Napisal sem pismo na samega policijskega predsednika! Odgovor je, kakor je bilo pričakovati, izostal, čeprav so pazniki napram meni trdili, da bo policijski predsednik pod težo mojih argumentov preiskavo pospešil. Napisal sem še nekatera druga pisma: tako eno na jugoslovansko poslanstvo in na princa Maksimilijana. Ker sem hrano iz protesta proti takemu postopanju odklonil, me niso niti pustili na predpisani vsakodnevni polurni izprehod, kar je bilo za moje zdravje usodoposilno! K zdravniku me niso pustili. Napravili so seveda od-tiske obeh rok in od vsakega prsta poseben. Pa tudi višino so natančno izmerili, da bi me fotografirali, nisem opazil.

Obisk

Pet dni sem ostal brez hrane in izprehoda! Šesti dan me odvedejo. Kam? Nisem vedel. U-

gibal sem, morda k zdravniku? Z zdravjem je namreč bilo precej pri kraju. Morda k zasliševanju? Po zakonu bi moral vendar že tekom 24 ur izvedeti za vzrok aretacije. Petkratno zakasnenje sicer, toda pri tem obilnem prometu bi se dala taka zamuda še nekako opravičiti! Morda celo zavedno iz celice na svobodo, domov? Biti celih pet dni zaprt v samotni celici za nič in zgolj nič, to je preveč. Ko tako zamišljen korakim po svetlem hodniku, doseževa s spremljevalcem v civilu glavna železna vrata, ki ločijo zapore od uradnih prostorov. Skozi vrata! Zopet sem hodil po mehkih preprogah in srečaval sem civiliste. Ustavila sva se pred vrati z vizitko: Regierungsrat Dr. Schulze, Chef d. pol. Abteilung.

Torej kar sam šef hoče kar naenkrat govoriti z mano! Komaj stopim v prostoren šefov salon, že mi pride nasproti princ Maksimilijan. Oba sva bila v veliki zadregi in jaz bi ga bil skoraj pozabil pozdraviti. Povedal mi je, da me je iskal v stanovanju in da je bilo od jakega go-spodine težko izvedeti za mojo usodo. Končno mu je dopovedala, da sem bil od zgodnji uri, ko je še spala, aretiran in z avtom neznanomam odpeljan. Poizvedoval je za menoj, dokler me ni tukaj odkril.

"Kaj ste torej zagrešili?" vpraša polglasno princ Maksimilijan. "Ničesar. In pojma nimam, zakaj so me zaprli, kot sem vam že pisal!" "Kdaj ste mi pisali?" se začudi princ. "Takoj po aretaciji, pet dni je že od tega", sem mu pojasnil.

"Pismo od gospoda Krefta bo vaša kraljevska visokost še gotovo danes dobila. Cenzura ima mnogo dela in zato nastajajo zakasnenja", se vmeša in opravičuje vladni svetnik dr. Schulze. "Gospod doktor, pa mi vi izvolite povedati, zakaj ste dali gospoda Krefta zapreti?"

To prinčev vprašanje je spravilo starega in izkušenega uradnika v vidno zadrego. V rokah je imel samo aretacijski nalog brez vseh drugih podatkov. Tudi policijski predsednik sam, na katerega se je princ v moji zadevi prav tako obrnil, ni vedel dati nobenega pojasnila. Ugibali smo in ugibali, toda do zelene veje nismo prišli. Za časa atentata na "Reichstag", s katerim so skušali spraviti takrat v zvezo vsakega politično le malo kompromitiranega inostranca, sem se nahajal v Švici. Špionazha? Monarhistični komplot? Ne!

Princ se je prepiral, da je v mojem slučaju celo policija postavljena pred zagonetko in se je od gospoda svetnika poslovil s prošnjo, naj na njegove stroške postopanje proti meni pospešijo. Glas o prinčevem obisku se je kmalu raznesel po vsej direkciji in pomagal mi je več kot sem si upal domišljati. Smel sem na izprehod! Pošta se mi je redno dostavljala in odpravljala. (Četudi z nečitljivo prečrtanim besedilom). Izgledalo je celo, da bom dobil enodnevni dopust za pogreb prinčeve sestre Matilde, ki je tiste dni umrla. Toda baš tedaj sem moral po višjem nalogu menjati svoje gospodarje. Odpravili so me v

Koncentracijsko taborišče

Taborišče je nameščeno v pred leti izpraznjeni stari kaznilnici, ki jo upravljajo nacionalni socialisti sami. Noči tukaj niso bile nič mirnejše od tistih, ki sem jih prebil v policijskih zaporih. Vpitje in klicanje na pomoč nam je često kratilo spanje. Prijetno je bilo le to, da sem prišel v celico s tremi ležišči, torej v družbo, ki mi je do takrat zelo manjkala.

Čas, ki ni zlato!

V samski celici nisem imel niti prilike izmenjati s kom besede, niti kaj čitati, niti se s kako drugo stvarjo kratkočasiti. Tako mi je bilo prvi čas skrajno dolgočasno. V družbi je bilo lažje potpeti. Tudi mi niso nič več po glavi rojile misli, ob katerih bi človek lahko znozel. Ni čudno, ko pa nobenega vzdihljaja, nobenega klica na pomoč v samski celici ni bilo mogoče preslišati. Tako sem si včasih mašil v ušesa, se glasno sam s seboj pogovarjal, ropotal s kakim predmetom, samo da bi ničesar ne slišal. Toda, ko sem se vsega tega naveličal, si zopet nisem vedel pomagati. Znova sem si zamašil ušesa, se dri in ropotal in vmes prisluškoval — končno mir. Sedaj tri korake naprej,

Druga slika demonstracij delavcev CWA v Chicagu

tri nazaj. Od stene do stene. V glavi se mi je začelo vrteti. Padel sem na slamnico. Se odpočil, vstal in na pamet zrecital hišni red. Da, slamnica mora biti v vsakem času najlepše zgledana, "polegavanje podnevi je prepovedano." Kolikokrat so že radi te slamnice vpili name. Pobiljšal se bom, zgladil jo bom kot še nikdo. Ne vem, kako se je zgodilo, da je paznik ravno prišel, ko sem vso slamo stresel po tleh, toda tokrat ni rekel žal besede. Mislim je najbrže, da se mi je zmešalo. Pobiral sem slamico za slamico in je v malih snopičih enakomerno polagal nazaj v slamnico. Če se mi je zdelo katera malo predolga, sem jo lepo prelomil, če je bila katera prav cela, sem poskušal pihnuti skozi. Toda vse so bile več ali manj zmečkane in zdrobljene kot so bili ljudje več ali manj zmečkani, ki so na njih ležali. Sredi tega mehaničnega dela sem sede zaspal. Prebudili so me pozno v noči obupni kriki na pomoč! Najbrž so pripeljali zopet nove ujetnike. Hitro sem se slekel in legel. Bal sem se, da ne bi kakega aretiranca skušali namestiti preko noči v moji celici in me tako zasačiti! Zjutraj sem še preostalo slamo natrpal nazaj v slamnico. Mukepoln dan je stal zopet pred menoj.

Pri obduniraju slamnice sem našel nekaj nezdroljenih slamnice, katere sem skrbno shranil. Napravil sem si iz mila milnico, in ure dolgo napihal balončke. Solčni žarek, ki se je prikradel skozi zamreženo okno, je barval balončke v lepih mavričnih bojah. Še ko smo bili traje, sem s to igro večkrat zabaval svoje sotrpine.

Naš militarizem

Eksercirali prav za prav nismo. Na dvorišču sta bila na malem prostoru zarisana dva krožna kolobarja, po katerih smo po komandi odkorakali nekaj tisoč korakov, kar je v našo veliko žalost trajalo največ pol ure. Zatem so nas zopet zapodili v celice. Če bi nam dali vsaj puške in naboje, potem bi se zadovoljili še s krajšim ekserciranjem. V moji celici sva bila kar dva rezervna oficirja, eden pruski in eden jugoslovanski. Dva kontrasta, toda pri ekserciranju bi si bila v komandah gotovo edina!

Prvi maj

Prav svečano smo obhajali prvi maj — nemški državni praznik. Vse hiše okrog taborišča so bile v cvetju in zastavah. Kdo jih je okrasil, ne vem. Bilo je pač ukazano slaviti prvi maj kot je

to tradicionalno slavil do bi z gledalo, da s Hitler delavske praznike vsa smo morali tudi mi slavljati. Taborišče sta okrašila milica in pa politi eden jetnik in pri okra-sodeval. Po radioprom poslušali doneče in frazavore in Hindenburga in kati na besede, ki bodo tako dolgo obljubljeni go-ski plan. Ni jih bilo. Mi na milijone tistih, ki a prisiljeni praznovati Pr ki ni več njihov prazni milijone, ki danes prvič a vi maj in so prejšnja leta hovali in preganjali ljuda praznik praznovati! P —Wessel—Lied je več glasno intonirala Wacht damnte dieser Erste in va je bila končana drug kor je bila premišljena!

Potek preiskave

Bil sem že več tedno toda vzroka, zakaj so n dovali, še vedno nisem zvedeti. Pri prvem zasli-mi serviral nekatera od davne pred Hitlerjeve so bile splošno znane in terih se mi nikakor ni trebno zagovarjati re. de-va s člankom od 12. 1932. v "Slovenskem Tudi sem s potrdilo o izv-jih denarnih sredstev la hitro dokazal, da nisem niti Palestine, niti Moskvo trdili. Treba jim je t-ti agitacije radi bolj za-stvari. Ker so jih iskal-tudi našli. Baš izid Lei-procesa dokazuje, kako-šljeno zimnično obtožuje-policija. Od mene so z-da naj kar vse prizna-pridejo z materijalom in-mi. (Dalje prihodnjil.)

Moški—pozorno

Tukaj je posebno naznanilo, ki vamemu, ki je dosegel "redno" se čuti, da potrebuje samoljeto, bi ugodno tisočerin, ki bi se moli samudili s naročilom

Nuga-To

od polijatelja direktno, se ta prodaja potom vseh lekarnarjev, mesece zdravilo—bodite mi svoj-steklenico še danes—jambon.

Dr. Weeks, Successor

HAYES DEN OFFICE

Hrs.—8:30 A. M. to 5:30 P. M. Tel. Harrison 9751 Consistently Low Price 326 S. STATE Opposite Davis Store, 2d

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva-slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tudi se dolo se želje tudi vna ustnena pisanja